

Tiedejulkaisemisen kotikenttäedut

Tutkimusrahaa suunnataan voimakkaasti poliittisella ohjauksella tärkeiksi koettuihin aiheisiin. Käynnissä oleva sektori-tutkimuslaitosuudistus vaikuttaa julkisen tutkimustiedon tuotantoon. Metsäntutkimuslaitoksen, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen yhdistämisellä perustettavan uuden Luonnonvarakeskuksen toimintoja kootaan yhteen kuluvan ja ensi vuoden aikana.

Suomalainen tutkimustiedon julkaisu-toiminta on viime vuosikymmeninä kaventunut kansallisiin sarjoihin, yhä harveneviin ammattilehtiin sekä erilaisiin organisaatioiden verkkotiedotteisiin ja asiakaslehtiin. Kansainvälinen tieteellinen sarja on poikkeus Suomessa.

Tieteellisen julkaisu-toiminnan maailmanlaajuisena piirteenä on ollut voimakas keskittyminen suurille kansainvälisille kustantamoille, joille kirjoitusten oikeudet yleensä siirtyvät. Näille kustantamoille tiedon myyminen on liiketoiminnan perusta ja ne ovat pääosin saaneet yksinoikeudet tiedejulkaisuihin. Tiedeyhteisö on luovuttanut nämä oikeudet, koska tiedontuottajien ja tiedon käyttäjien maksua vastaan kustantamot levittävät ja ylläpitävät tiedeyhteisön tuottamaa tietoa ja tarjoavat tutkimustoimintaan liittyviä muita palveluja. Monet yliopistokirjastot maksavat tiedonhankintabudjeteistaan yli puolet Elsevier, Springer ja Wiley -kustantamoille. Jopa perinteinen Harvardin yliopisto, jolla on yksi parhaiten varustettuja kirjastoja maailmassa, toteaa, ettei sillä ole enää varaa nykyisillä hinnoilla maksaa tutkimustiedosta riittävästi.

Harvalla tieteenalalla on sellainen tilanne, että pieni maa pystyy julkaisemaan kansainvälistä tiedesarjaa. Suomessa tällainen ala on metsätieteet. Silva Fennica on Suomessa toimiva kansainvälinen tiedesarja, joka toiminnallaan varmistaa, että julkaistun ja julkaistavan tiedon oikeudet säilyvät tekijöillä ja suomalaisten kirjoitusten oikeudet pysyvät täällä.

Oikeuksien ohella tärkeä sarjoihin liittyvä kilpailutekijä on julkaisuihin liittyvät tietopalvelut. Suuret kustannustalot ovat erityisesti kehittäneet tiedon etsimiseen ja tiedon arvioimiseen liittyviä palveluita. Sähköinen julkaisuformaatti on myös täydellisesti muuttamassa julkaisemisen teknillisen ympäristön. Jotta kehityksessä pysytään mukana ja tieteellinen kilpailukyky voidaan säilyttää, Silva Fennicassa on juuri otettu käyttöön uuden tekniikan mukainen sähköinen julkaisualusta helpottamaan tiedon löytymistä ja tiedon käyttöä. Sarjassa on saatavilla myös tietokanta aiemmin pdf-muodossa julkaistuista artikkeleista. Näin digitaalinen Silva Fennica on kasvamassa monipuoliseksi metsäntutkimuksen tietotaloksi, josta tutkimustietoa voi hakea eri puolilta maailmaa.

Tiedejulkaisemisen järjestämiseen ja ylläpitoon tarvitaan harkittu tiedepolitiikka. Asiaa pidetään tärkeänä esimerkiksi Kanadassa, jossa julkaisemisen taustana on eräänlainen valtion säätiö, Natural Resources Council, joka julkaisee eri tieteenaloilta noin viittätoista kansainvälistä tiedesarjaa ja lisäksi eri alojen asiakaslehtiä.

Tieteellinen sarja ei ole pelkästään julkaisukanava vaan tutkimuksen julkaisemisvaihe on osa tieteen prosessia, jossa tutkimuksen tuottama materiaali muokataan tiedeyhteisön normit täyttäväksi tieteelliseksi artikkeliksi. Tekijöiden, sarjan vertaisarvioijien ja toimittajien yhteistyöllä tutkimusraportti saa lopullisen muotonsa. Tieteellinen sarja on osaamisyhteisö ja vuosikymmenten aikana syntynyt laatujärjestelmän rakenne, josta kotimainen tiedeyhteisö hyötyy monella tavalla. Se tarjoaa tutkijoille palveluja tutkimuksen laadun parantamiseksi ja tuo myös ulkomaisen tutkimuksen aiheita arvioitavaksi. Tiedesarja voi ottaa huomioon kansallisesti merkityksellisiä tutkimuksen aiheita, jotka eivät ole tärkeitä muualla.

Uudelle Luonnonvarakeskukselle kansainvälinen tiedejulkaiseminen tarjoaa erinomaiset puitteet ylläpitää ja parantaa tieteellistä tasoa ja kansainvälisiä yhteyksiä. Luonnonvarakeskuksen toimintojen kokoamisessa on tärkeää luoda strateginen linjaus, jolla suomalaisen metsäntutkimuksen ja myös laitoksen muun tutkimuksen asema maailman tutkimuksen keskiössä pystytään pitämään.

Eeva Korpilahti